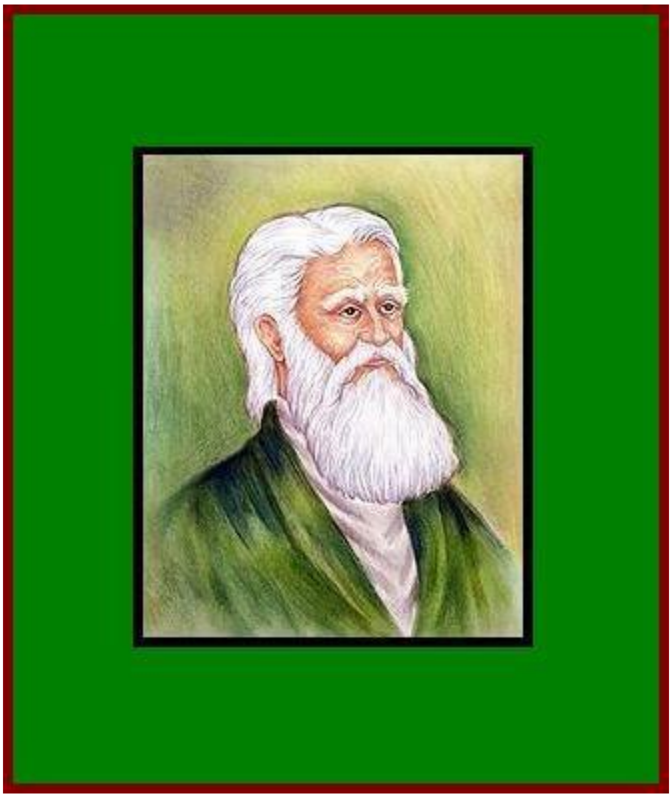

دستراونوميالي رحمان بابا د روحاني، تصوفي،عرفاني، ادبي او فرهنګي شخصيت په هکله يو څوخبرى

زموږ په تاريخي، لرغوني او ادب پاله هيواد افغانستان کې د پښتو ادب په تاريخ کې
پوهان، ليکوالان او شاعران هغه درنې ځيرې او روښانه مشالونه دي،چې زموږ دپښتو
ادب يې دخپلو ليکنو او آثارو په وسيله خيرازه او ژوندى ساتلې دى. دپښتو ادب په ډګر کې د دغو علمي، ادبي او فرهنګي
شخصيتونوآثار به تل ژوندي [illegible]
ليکوالانو، اديبانو، فرهنګ[illegible] شاعرانو [illegible] خپلو آثارو [illegible] [illegible]
مختلف حالات او اړخونو په ډېر عالمانه او علمي څېړنيزو، تحليلونو، تصويرونو او فکرونوکې دقلم په ژبه ليکلي او بيان
کړي دي، چې د دوى دا لوړ علمي، څېړنيز، ادبي اوفرهنګي مقام اومنزلت زموږ دخلکو په زړونو کې دتل لپاره ژوندى او
ددوى کارنامې دقدر او ستاينې وړ دي .
دا دعلم، ادب او فرهنګ دوستانو او د ټولو هغو خلکو، چې دعلم، پوهى، ادب او فرهنګ سره ځانګړې مينه لري انساني دنده
ده، چې د خپلو علمي، تاريخي، سياسي، ادبي، فرهنګي او ملي شخصيتونو وياړنې او کارنامې د دوى د آثارو په رڼا کې
دراتلونکو نسلونو دروزنې او پالنې او لارښوونې لپاره ژوندي وساتي . دا جوته ده، چې د دغو شخصيتونويادول او د دوى
پرآثارو علمي او څېړنيزې کره کتنې او د غونډو، سمينارونواو کنفرانسونو جوړول داوسنيو او راتلونکوځوانونسلونو د ودې
اوپرمختګ لپاره کارنده او ژور اغيز لري .
يو له دغو روښانه او ځلانده ستوروڅخه،چې دشعراوشاعرۍ پوسيله يې زموږ دپښتو
ادب ډيوې بلې ساتلې دي دپښتو ژبې نامتو،عالم اومتفکر شاعرعبدالرحمان بابادى . زه باور لرم، چې زموږ درنو ليکوالانو
د رحمان بابا د هر اړخيز شخصيت په هکله ډېرې زياتې ليکنې کړې دي، خو زه هم دې ته وهڅيدم او ځان ته مې دا حق
ورکړ، چې دده د علمي، روحاني او ادبي شخصيت په هکله يو څو کرښې وليکم .

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدای بخښلي عبدالرحمان بابا د اروابښادعبدالستارخان مومند زوی دی، چې په یوه علم پروره او غریبه کورنی کې په (۱۰۴۲) هجري قمري کال کې په(بهادر کلي)کې ، چې د پېښور ښار په جنوبي اړخ کې پروت دی نړی ته سترګې غړولې دي .

د عبدالرحمان بابا د دیوان په یوه سریزه کي لیکل شوي دي، چې عبدالرحمان بابا د پښتو د سجره نسبت له مخې (سړبن) په سړبن کې (غوریاخیل) او په غوریاخیلو کې (مومند)په مومندو کې (دویزی)او په دویزو کې (ابراهیم خیل) دی .

که څه هم رحمان بابا په قوم مومند دی خو دی ځان کومې قبیلې ته نه منسوبوي او ځان د خدای(ج)دپاکې مینې رېښتینې عاشق بولي او د خدای په مینه کې ډوب دی . اود تعصب او ځان ستاینې څخه کرکه لري او د ورورولئ، انساني مناسباتو او دنیوي اوآخروي نیکمرغیو لارې چارې خلکو ته ور په ګوته کوي . لکه چې وایي :

زه عاشق یم سرو کار مې دی له عشقه نه خلیل نه داوديز یم نه مومند

اویاوایي:

دا دنیا خدای له عشقه پیدا کړې دجمله وو مخلوقاتوپلار دی دا

اویاوایي:

په هر دم کې نوې نوې تماشې کړم زه رحمان د خدای وکړه وته حیران یم

اویاوایي:

هیڅ تغیر او تبدیل نه لري رحمانه تل تر تله بر قرار دی رب زما

او یاوایي:

که محنت که مشقت دی خو د دین دی په کار نه دی بل محنت په دا دنیا
بې له خدایه هر چې دي همه فاني دی که لذت دی که زینت په دا دنیا

اویاوایي:

چې په ورځ د شیخی لافې کړې رحمانه! په شپه مې له میفروشه غواړې ولې؟

اویاوایي:

بد په بدو پښیماني کاندي رحمانه! ته په خپلو بدو نه شوې پښیمان ولې؟

او یا وایي :

دوست دشمن د سړي واړه خپل عمل دی هم په دا مقدار یې اجر موی په موی شي

او یا وایي :

د اوبو اصل له خاورو پیدا کیږي خاکساران دخاکسارانوآبروی شي

اویاوایي:

دوباره دې راتله نشته په دنیا نن دې وخت دی که دروغ کړې که رښتیا

اویاوایي:

دا دنیا ده بې وفا بې وفا ده بې بقا

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوياوايي:

نور عالم که د دنيا غمونه کاندي   درحمان سره دې غم دآخرت وي

عبدالرحمان بابا يو تکړه اديب، ديني عالم او د روحاني دنيا مشر و. د رحمان بابا له نوم او روحاني شخصيت سره زمونږ خلک او په تيره بيا ټول پښتانه آشنا دي .
محمد هوتک په خپل يو مشهور اثر کې، چې پټه خزانه نوميږي د رحمان بابا د پيژندګلوی په هکله داسي ليکي :
(رحمان بابا د فقهي اوتصوف کتابونه پخپله سيمه پيښور کي له محمديوسفزي ښخه لوستي او بيا دلوړي زده کړې لپاره کوهاټ ته تللی دی، ډير علوم او مروجه کتابونه يې هلته ولوستل پس له لوستلو ښخه يو لوی عالم شو.)
وايي چې : رحمان بابا په کوهاټ کې د اسلامي او ديني تعليماتوتر ښنګ داروابناد حاجي بهادر کوهاټي (رح) چې يو روحاني شخصيت و، طريقه او لاس نيوی کړي دی،
رحمان بابا وروسته له زده کړې ښخه بيرته خپلي سيمي پيښور ته راغی او په (هزار خانی) کي ميشت شو او د ژوند تر پايه هلته اوسيدو.
هغه دکوچينوالي ښخه لوړ ادبي استعداد درلود، او په ښورلس کلنی کي يي په شعر ويلو پيل کړی دی. ويل کيږي : هغه وخت چې رحمان بابا ته د شعر الهام وشواودی په حقيقي عشق پوه شو، ده دنيا پريښوده او دنيايي کاروټو ته يې شا کړه، د خلکو او ټولني ښخه لرې ګرځيدو. وايي چې : ده به تل ژړل او د ده ژړا د حقيقي عشق دسوز له عمله وه اوپه تل پاته توګه يي پر مخ د اوښکو ويالي رواني وې ، ملګرو او دوستانو به يي هميشه اوښکې تر سترګو جاري ليدلي.خوځو موده وروسته يوشمير عالمان،روحاني واعظان او د دين مرشدان ده ته ورغلل او د ده نه يي غوښتنه وکړه چې د خلوت ښخه راووځي اودخلکواوټولنيزوخدمتونو لپاره ځان تيار کړي .

د ده دا بيتونه ګورو چې وايي :

زه رحمان ديار په غم کې هسې ډوب يم   چې هيڅ نه وينم په سترګو مګر دی

اوياوايي:

زه يي وينم درست جهان په تا مين دی   که بادشاه دی د دې دور که ګدا

اوياوايي:

اې رحمانه لکه ته چې په خدای ګرم يې   بل به نه وي په جهان کې هسې ګرم

اوياوايي:

زه رحمان دخپل صاحب په رضا زيست کړم   څه پکار دی بنده بې خپله صاحبه

اوياوايي:

رحمان هسې ګوښه خوند له خلقه بيا موند   چې هرګز نه دی دا خوند موندلی خلق

اوياوايي:

زه رحمان کناره خوښ وم له عالمه   بارې ستا سترګو رسوا کړم په عالم کې

اوياوايي:

اوښکې نه لري حساب زما د سترګو   بې حسابه شو سيلاب زما دسترکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوياوايي:
د رحمان اوښکې به څرنګ په قرار وي
چا ليدلی دی درياب په قراری کې

اويا وايي :
هومره اوښکي مې بهيږي په رخسار
چې غرقاب مې هم ګريوان دی هم رخسار

اويا وايي :
يو عاشق دې څوک راوښيي په عشق کې
چې يې رود په مخ د اوښکو روان نه دی
هومره اوښکې د عاشق په ګريوان ووري
ته به وايې چې يو سيند دی ګريوان نه دی

اويا وايي :
ستا له غمه مې په مخ باندې ولي دي
لړ مې ويوښته له حاله چې ولي دي

اوياوايي:
يار د يار له سترګو اوښکې پاکيزه کا
تا درياب کړی زما اوښکې په ياری کې

اويا وايي :
چې په وصال کې يې اوښکې نه وڅيږي
ترو به حال درحمان څه وي په هجران کې

اويا وايي :
ياره ستا په جدايی او په ډير غم کې
سيند داوښکو درومي په رخسار زما

اويا وايي :
ترخې اوښکې دعاشق آب ونمک دي
خدای دې نه کاڅوک بې آبه بې نمکه

اويا وايي :
دا څه اوښکې نه دي چې بهيږي له چشمانو
ق وينې دي بهيږي د زړګوتې له پرهاره

اويا وايي :
ای رحمانه اوښکې هم له تخمه دباران دي
کښت د هغه شين شوچې ګريانې لري سترګې

اويا وايي :
هيڅ اثر د رحمان اوښکې په يار نه کا
خدای دې اوښکې دچا نه کا بې اثره

اويا وايي :
ستا د مينې ګوهر نشته په هر آب کې
مګر بيا موندشي د اوښکو په درياب کې

له دغو بيتوڅخه داسې جوتيږي چې دی يو ديني او روحاني عالم و، او دخدای(ج) په عبادت او رياضت بوخت و.ده داسلامي تعليماتو اونظرياتو څراغ تل بل ساتلی و.دی د تقوا اوپرهيزګارۍ روښانه سمبول وه . ده د خدای(ج) په مينه اومحبت کې ډير

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوندور شعرونه ویلي دي، همدا وجه ده چې تولو خلکو په تیره بیا پښتنو دهغه په درویشي اوفقیري اوروانې طبع هوکړې ده، او دده په هرنصیحت، پند، قول اوقرار اعتقادلري . دی دپښتنو په منځ کې د عزت، درناوې اود قدراوستاینې وړ شخصیت په توګه پېژندل شوی دی، اود(بابا) په درانه لقب منلې شوی دی .
دی په خپلو شعرونو کې دالله (ج) سره خپله مینه داسې بیانوي :

ګوره هسې کردګار دی رب زما — چې صاحب دکل اختیار دی رب زما
همګي بزرګواران چې ښوک یې وایي — تر همه و بزرګوار دی رب زما
نه یې هیڅ حاجت په چا باندې موقوف دی — نه د هیچا منت بار دی رب زما
له نیستۍ یې دهستی صورت پیدا کا — هسې رنګ پروردیګار دی رب زما

....

....

او یا وایي :

په نامه دهغه خدای مې دا بیان دی — چې یو نوم یې په نومونو کې سبحان دی
هم بادشاه دی دجمله ؤ بادشاهانو — هم د هر یوه سلطان په سر سلطان دی
هغه کار چې و هر چا وته مشکل وي — هغه کار واړه و ده و ته آسان وي
ښوک آفتاب شي په آسمان راخیږولی — ده آفتاب راخیږولی په آسمان دی
ښوک دنمر په مخ حجاب شي غوړولی — ده پټ کړی نمر په ابر کې پنهان دی
ښوک په شپه کې شي مهتاب پیدا کولی — ده په شپه کې پیدا کړی ماه تابان دی
ښوک یو څاڅکی پریستی شي له آسمانه دی — نزول کړی ده په مونږ باندې باران
ښوک شي روح ننویستی په یوه ماشي دی — ژوندی کړی ده په روح تمام جهان

....

....

رحمان بابا یو لوی زاهد، عابد، عالم اود دین مرشد و.دی یوپاک اوسپیڅلي مسلمان و، اود خپل روحاني ژوند سره بوخت و.
اروابناد ګل پاچا الفت، چې زمونږ دهیوادیو وتلي، تکړه دروند اوپیاوړي شاعر اولیکوال دی د رحمان بابا د شاعري اوشخصیت په هکله داسې وایي :
(دخیبر او تیرا له غرونوهغه خوا دپیښور په بهادر کلي کې یو پښتون فقیر اوسیده چې خبرې یې شعر او شعر یې حکمت و.
رحمان بابا هغه ښوک و چې دغفلت له خوبه د بلبلو په آواز راویښ شو او د زړه مراقبه یې د ګلو له غونچو او غوټیو زده کړه. په زړه کې یې دپاک خدای دمقدس عشق لمبې بلې دي او له ژبې یې سوزان شعرونه را وتل .)
رحمان بابا یو روحاني، ادبي اوتولنیز شهرت لري او دی دیو صوفي مشر په توګه دخلکوپه ذهن او روان کې خپل ځای او مقام تر لاسه کړې دی . د ده زیاتره شعرونه
د خدای(ج) په ستاینه کې او دحقیقي عشق په هکله ویل شوي دي .
ښاغلي محمداکبر کرګر زمونږ دهیواد،پیاوړې او وتلی لیکوال اوڅیرنیزپوه شخصیت دی په خپله یوه لیکنه کې(درحمان بابا عشق یعنی څه ؟) ترسر لیک لاندی داسې وایي:
(درحمان بابا په انګلیسي ژباړل شوي دیوان کې سریزه لیکونکي داسې باور لري، چې هغه څه چې د رحمان بابا په دیوان کې ډیر برجسته او څرګند دي هغه عشق دی . موږ درحمان بابا په دیوان کې په دې خبره غور وکړ ، د رحمان بابا په دیوان کې په کراتو ځله دعشق کلیمه تکرار شویده؟ خو دا عشق یوازې تصوفي او عرفاني عشق نه دی . دا یوه اوږده قصیده ډوله

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل دی، چې مطلع یې ده : په نامه دهغه خدای مې دا بیان دی - چې یو نوم یې په نومونو کې سبحان دی . په دې شعر کې
رحمان بابا دخدای توصیف کوي،
دخدای صفات بیانوي چې له یوې خوا شریعت ته نږدې اوله بلې خوا دخالص تصوف او
عرفان څخه واټن نیسي . په دې مانا چې په وحدت الوجود کې په عالي او ترانسیندینتال حالت کې صوفي له ځانه بهر کیږي
او ځان یا مادی وجود نفي بولي .)

که چیرې د رحمان بابا شعري دیوان ته مراجعه وشي د ده په شعرونو کې دنورو شاعرانو په پرتله زیاتره مذهبي او اخلاقي
رنګونه، تصویرونه، خیالونه اوژور فکرونه چې د ټولنې له روان سره برابر دي لیدل کیږي . د ده مینه دپاک الله (ج) او
دانسان لوړ مقام ته او دانساني ظرافتونواو اخلاقو سره په ډیر عالي شکل کې څرګنده شوې ده .
دی دنصیحت، پند او عبرت په توګه خلکو ته دښو او بدې لارې لارښوونه کوي .خپل پیغام،هدف او مقصد دانسانانوپه
راویښولو کې دشعر په ژبه بیانوي .همدا وجه ده چې د دخلکو په منځ کې ستر شهرت پیدا کړې دی . دبیلګې په توګه د ده دا
بیتونه ګورو:

دنیا کښت دآخرت دی — دا خبره ده رښتیا
ولې مرد پکې هغه وي — چې سخي وي هم پارسا
په دنیا کې بدي نشته — که بدي نه وي له تا
په دنیا کې خطا نشته — که له تا نه وي خطا
دنیا بحر دی بهیرې — آینې غوندې صفا

اویاوایي:

دنیا بده دهغو ده — چې یې کسب وي ریا
یا یې کسب دریا وي — یا یې وګټي په غلا
یا یې ټوله کا په ظلم — یا دخمر په سودا
حق باطل کا، باطل حق کا — په سبب دروې ریا
ګوش او هوش یې هرګز نه وي — دمظلومو په ژړا
بتخانې و ته یې مخ وي — و مسجد وته یې شا
اختلاط کا له بدانو — له نیکانو وي جدا
و رحمان ته پېښه مه کړه — خدایه هسې رنګ بلا

اویاوایي:

د ځوانۍ عمر دې تیر کړ په غفلت کې — په پیرۍ کې به څه زیرمه دمحشر کړې

اویاوایي:

راشه مه کوه له چاسره جفا — لږ ژوندون دی ضایع کیږي بیوفا
په دنیا کې هیڅوک نه دي پاتې شوني — واړه تلوني دي که نن دي که سبا

اویاوایي:

که یو ځله سر د خدای لپاره ټیټ کړې — په قیامت به سر بلند شې تر هر چا
بازار دادی که څوک سود او سودا کاندي — په هغه جهان نه سود شته نه سودا
آشنایان که څوک پوهیږي نن یې وخت دی — چې ځاریږي یو آشنا تر بل آشنا
که ژوندون دی خو همدا دی په جهان کې — چې له چا سره تیریږي په خندا

اویاوایي:

که مقصود لرې تلوار کړه وخت کوتاه دی — غره مه شه د دې عمر په بقا

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوياوايي:
سر دننه په ګريوان کړه سترګې روڼې   ډېر په پورته پورته مه ځه سرهوا
اوياوايي:
سر هوا سرهوا مه ځه و آسمان ته   ته په اصل کې له ځمکې يې پيدا
ياوايي:
انسانيت په ډيردولت نه دی رحمانه   بت که جوړ شي دسرو زروانسان نه دی
اوياوايي:
عالمان دي روښنايي د دې دنيا   عالمان دي د تمام جهان پيشوا
اوياوايي:
که څوک لار غواړي خدای هم ورسول ته   عالمان دي د دې لارې رهنما
اوياوايي:
رياضت په قيامت نه شي مرد هغه دی   چې يې وکړ رياضت په دا دنيا
اوياوايي:
زه رحمان له هغه علمه پناه غواړم   چې له دينه له مذهبه وي سيوا
اوياوايي:
که نظر کا څوک په کار د درويشانو   خود به ويني وقار د درويشانو
اوياوايي:
چې مدام د بل وعيبو ته نظر کړې   خدای د خپله عيبه ولې بې خبر کړې
اوياوايي:
ضديت د سړي عمر په عذاب کا   په کار نه دی ضديت په دا دنيا
اوياوايي:
که بلنده مرتبه دچا په کار وي   لوی مقام دی عدالت په دا دنيا
اوياوايي:
چې تقوا ديانت نه لري رحمانه   د دې هسې همنيشين مه شه
اوياوايي:
په هر غم کې خاموش اوسه او که نه وي آزارکړې   د بد خواه خاطر به ښاد دوست به
اوياوايي:
صبر ونيسه په مخ کې مراد غواړه   په تلوار به هيڅ ونه کړې که تلوار کړې
اوياوايي:
د بې دردو همدمي به دې بې درد کا   د نامردو همدمي به دې نامرد کا
اوياوايي:
چې دشمن يې وي له دوسته اړولی   د هغو احتياط بويه له کومکه
اوياوايي:
چې يکسان ګوري هم شاه وهم ګداته   هسې يار دی د رحمان غريب نواز

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوياوايي:
بل ارمان به له جهانه يوړ نه شي مګر مهر محبت په دا دنيا
اوياوايي:
نيک کردار هم نيک عمل خويونه هم جنت دی، هم راحت دی په دا دنيا
اوياوايي:
آدم زار په معني واړه يو صورت دي ځوک چې بل آزاروي هغه آزار شي
اوياوايي:
که ته نکړې په بل چا باندې غرض بل به هم نه کا په تا باندې غرض
او داسې نور نصيحتونه،عبرتونه او پندونه ....

اروابناد پوهاندصديق الله رشتين چې يو نوميالي، درونددی، او مخکښ ليکوال دی، په خپله يوه ليکنه کې د رحمان بابا د شاعرۍ په هکله داسې وايي :
(رحمان بابا د پښتو شعر او ادب هغه ځلانده ستوری دی چې د لرې او برې پښتونخوا په آسمان کې يو شان ځليږي . د ده خوږ نوم يا دده دلوړې شاعرۍ احترام دده روحاني او ملکوتي غږد ټولوپښتنوپه زړونوکې يو رنګ موجود دی .)
د رحمان بابا کلام رنګين، عام فهمه، سليس، روان اونازک خياله دی . د ده په کلام او شاعرۍ کې هر ډول شعرونه موجود دي اود هر چا په ذوق برابر مطالب لري . دده په شعرونو کې ديني، علمي ، ادبي ، اخلاقي او ټولنيز مسايل، بشري مناسبات ، انساني صفتونه لکه : لوړ اخلاص، رښتيا اوصداقت،عدالت، علم اوپوهه ، تقوا اوعبادت، صبر او زغم، قناعت، نيکي ښيګڼي، متانت،سخاوت، زحمت اورياضت، عزت، ميړانه او لوړ همت،ننګ اوغيرت، ځان غوښتنه اوتنګ نظري،کبر اوغرور، کينه، غيبت ، حسادت اوکرکه ،اتحاداو اتفاق، وروروليي، آزادي اوخپلواکي، ظلم اوستم او داسې نور خصايل، په ډير انساني اواسلامي فکرونو، تصورانو اوخيالونو کې په ډيره خوندوره او ساده ژبه او په ډير عالي مفاهيمو اومعناګانو کې بيان شوي دي .
دبيلګې په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

ګوره څه بلند مقام دی داخلاص چې جهان واړه غلام دی داخلاص
اوياوايي:
پس له مرګه به دا مهرواخلاص نه وي که اخلاص کړې نن هنګام دی داخلاص
اوياوايي:
څه عجب دی که مستان ترې چاپير ناست وي هر ساقي څخه چې جام دی داخلاص
اوياوايي:
د رحمان کلام په دا سبب شيرين دی چې يې هر کلام، کلام دی داخلاص
اوياوايي:
که ځوک فخر کا په ننګ او په ناموس دا په عشق کې نه ارزيږي يو فلوس
اوياوايي:
معنوي صورت پيدا کړه که ميړه يې فايده څه ده د بتانو له اشخاص
اوياوايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

که د ونې په څير ګل او ميوه غواړې ځان په نمر کړه سايه بان د هر خاکسار شه
اوياواېي:
که هوا دې د جنت په خاطر ګرځي خاک نشين په آستانه د هغه يار شه
اوياواېي:
هغه زړه چې عرش الله دی ګوره کوم دی څو دې توان شي د جمله زړونوخدمت کړه
اوياواېي:
که دلمر په څير ځرګند شې په جهان کې څو په زړونوپسنديده نه شې لا ورک يې
بزرګي په دلجويی کې ده دخلکو ته چې خلک ډوبوې څرنګ بزرګ يې
په لويي کې لويي چيرې ده لايقه کمينی وته مټ کړه که سالک يې
اوياواېي:
په ساحل کشتی د هيچا نه ډوبيږي که څوک نه کا په دريا باندې غرض
اوياواېي:
خلوتيان په خپل خلوت کې فراغت دي درسوا دی په رسوا باندې غرض
اوياواېي:
که له خپله عيبه ځان ژغورې رحمانه دهيچا له عيبه مه کوه پوښتنه
اوياواېي:
که يوه جودانه عيب وينې په بل کښې هغه يو جودانه عيب يې لوی غر کړې
اوياواېي:
کوهی مه کنه دبل سرې په لار کښې چيرې ستا به دکوهی په غاړه لار شي
اوياواېي:
ته نا حق په ما کينه کړې کينه ناکه په کينه به آيينه نه کړې ته پاکه
اوياواېي:
که نعمت دی خو طاعت او عبادت دی ګنه نشته بل نعمت په دا دنيا
اوياواېي:
بل ارمان به له جهانه يوړې نه شي مګر مهر ومحبت په دا دنيا
اوياواېي:
په آزار دچا راضي مه شه رحمان! که خلاصی په قيامت غواړې له عذابه
اوياواېي:
چې نيکي بدي په تله کې تلل شي خود پخپله تله واخله عدالت کړه
اوياواېي:
دظالم د آشنايي توبه توبه د خود بين له بينايي توبه توبه
اوياواېي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

که دې ویره شي له ظلم له ستمه — ته هم مکړه په هیچا باندې ستم
اوياوايي:
له اغیار سره خندا څه په کار نه ده — له اغیار سره سودا څه پکار نه ده
سل یارۍ دیوه یار دپاره کړی شي — آشنايي د هرآشنا څه پکار نه ده
بد له بدو سره بويه نیک له نیکو — دجفا په ځای وفا څه پکار نه ده
هر بلبل به دې ثنا کړي که ته گل شې — په خپل ځان خپله ثنا څه پکار نه ده
اوياوايي:
آشنایان که څوک پوهیږي نن یې وخت دی — چې ځاریږي یوآشنا تر بل آشنا
اوياوايي:
زهر ښه دي که په صلح اوصلاح وي — نه شکرې په فتنه او غوغا
اوياوايي:
چې د ورور اوعزیز زړه پرې آزار شي — حاصل مه شه هغه خپله مدعا
اوياوايي:
لکه ځان هسې وبل وته نظر کړه — لکه ستا دی هسې ځان دی دهر چا
اوياوايي:
د ډېر ناز او د ډېر کبر له سببه — عمل نه کا په گفتار داولیا
اوياوايي:
چې عزت حرمت یې نه وي په جهان کې — هغه هسې ژوندون وسوزه په اور
اوياوايي:
بی عزت سړی به خوښ دهیچا نه وي — مگر هسې بې عزت وي ځيني نور
اوياوايي:
دراز عمر مې حاصل شو له راستۍ — لکه سرو مدام سبزه تازه یم
اوياوايي:
و هر چاته په خپل شکل ځرگندیږم — آینه غوندې بی رویه بی ریا یم
اوياوايي:
که ددېر عمر پکار دی غفلت مه کړه — په اوده باندې سل کال یوزمان شي
اوياوايي:
په ښه خوی له بدخواهانوبې پروا یم — په نرمې لکه اوبه د اور سزا یم
اوياوايي:
نیک له نیکو سره بويه بد له بدو — که څوک غواړي ولایت په دا دنیا
اوياوايي:
روښنايي په هغو زړونوده حرامه — چې پرې کیني گرد غبار د دې دنیا
اوياوايي:
په یوه گړۍ بهار وي بیا خزان شي — بقا نه لري بهار د دې دنیا
اوياوايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قانع تر قناعته صدقه شه
هم دنیا او هم دینار د دې دنیا
اویاوایي:
مګر خود په خپله خدای دچا طبیب شي
ګڼه نشته په جهان کې بل طبیب
اویاوایي:
دشمن هم د سړي کله کله دوست شي
دوستی نه کا له رحمان سره حبیب
اویاوایي:
د ریا له زاهدۍ زما توبه
چې یې کاندي ښوک په رسم وپه عادت
اویاوایي:
په ورځ پنداو نصیحت وایي و بل ته
په شپه ناست وي د مغان پر خرابات
اویاوایي:
دین یي دام دی ددنیاپه لارکې ایښی
پرې را اړوي وحشیان د مخلوقات
اویاوایي:
دهغو په لور یې سترګي وي ختلې
چه په لاس یې سرسایه وي یا زکات
اویاوایي:
دعوی مه کړه په نا حق به یې خپل نه کړې
پردی شهر، پردی ملک، پردی دیار
چې استوګنه په پردي وطن کې کاندي
هغه نه لري د هیڅ واک واختیار
که هزار قسمه وخوري په یو کار کې
نه کا ښوک په مسافرو اعتبار
اویاوایي:
چې په زور ورسره نه یې برابر
د هغو تر ښنګه مه کښینه زړور
زورور اور او اوبه دي فهم وکړه
چې ډوب نه شي یا ونه سیزی بشر
په یاری د زورور غلط مه شه
مګر دا چې ترده نه یې زورور
اویاوایي:
دا خو ته یې زما نفسه
چې دې زه کړم کور وکر
اویاوایي:
په شپه وینې د مظلوم خوري
سبا کیني په منبر
اویاوایي:
په زړه تور لکه تبی وي
په مخ سپین لکه قمر
اویاوایي:
رحمان هسې بې وقوف سوداګر نه دی
چې د دین متاع بدله په دنیا کا
اویاوایي:
راشه مکوه له چا سره جفا
وفا
لږ ژوندون دی ضایع کیږی بې
اویاوایي:
خدای طاعت، عبادت ښه کوي رحمانه
خو یې مینه د سړي ده ازمیل یې
اویاوایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خلیل تر کعبې دا کعبه ده لویه که آباد کا څوک ویران حرم د زړهٔ
اویاوایي:
ګونګي ښه دي چې بی کام و بی زبان وي نه چې ژبه شي په بد ویل ګویا
اویاوایي:
سر د ننه په ګریوان کړه سترګې روڼې ډیر په پورته پورته مه ځه سر هوا
سر هوا سرهوا مه ځه و آسمان ته ته په اصل کې له ځمکې یې پیدا
اویاوایي:
د دنیا کارونه واړه غولول دي دا ګومان په هیچا مه کړه چې می
خپل دي
اویاوایي:
له سړیه غرض واړه سړیتوب دی نه چې پټ وي د سرو زرو په لباس
اویاوایي:
په آدم کې د حیوان خویونه هم شته بیا هاله یې آدم بوله چې آدم شي
اویاوایي:
احتیاج هسې بلا دی په جهان کې چې پلار زوی کاندی د زوی او زوی د
پلار
اویاوایي:
ما دیار په بېلتانه کې دي لیدلي که دانا د زماني وي مبدل شي
اویاوایي:
هر وګړی چې منصور غوندې په دار شي دار یې پس له مرګه نخل میوه دار شي
اویاوایي:
دنیا دار که مستغني په سیم و زر دی هنرمند و ښخه ګنج دخپل هنر دی
بیهوده به زورور وځانته وایي د دنیا سړی که هر څو زورور دی
هسې مه وایه چې زه یم په جهان کې پیدا کړی خدای د سر دپاسه سر دی
اویاوایي:
هر علم چې بیعمله وي تش بوس دی د جاهل د پارسایي توبه توبه
اویاوایي:
علمیت د بی عمله عالمانو لکه ګنج د کتابونوپه خر بار شه
او داسي نور بیتونه ....

په ربښتیا سره د رحمان بابا دشعرونواو ویناګانو ارزښت، خوږوالی، دروندوالی، ریښتینوالی، علمیت،تجربه او روحانیت دومره شهرت تر لاسه کړې دی، چې په لره او بره پښتونخوا او افغاني سیمو کې د ده روحاني، علمي، تصوفي ،عرفاني اومذهبي شخصیت ته د عزت، عقیدت او درناوي په توګه خلک ګوري، او د ده شعري دیوان د خلکو په منځ کې دفال نیولي شهرت تر لاسه کړې دی ، او دهغه په ویناګانو، نصیحتونو اوپندونواکثریت خلک عملي ګامونه پورته کوي، او په ورځنیو خبرواترو کې دده دشعرونواو کلام نه د متلونو په بڼه ګټه پورته کوي .
ارواښاد عبدالروف بینوا چي زموږ دهیواد تکړه، نامتو،نوښتګر، ادبي اوفرهنګي شخصیت دی، په خپله یوه لیکنه کې د رحمان بابا دشاعرۍ په هکله داسي وايي :

(c) ketabton.com: The Digital Library

(د رحمان بابا د اشعارو يو لوى صفت دادى چې د هرچا په ذوق سره سم مطالب لري او دهر چا د تنهايي ملګرى وي . په پښتنو کې به ډير داسې کم کور وي، چې د رحمان بابا ديوان هلته نه وي .)
رښتيا داده چې د رحمان باباعالي او لوړ فکرد ده په شعر او کلام کې دومره خوږ او اغيزناک دى،چې هر څوک ځانته په کې خپل هدف، مقصد، درد، تصوير، خيال او انځورپه ډير ښکلي اوظريفانه شکل پيدا کوي .
- صوفي او عارف دواړه په کې د تصوف او عرفان د اسرارو او رمزونو مرغلرې او
دمعرفت او د معنوي دنيا وړانګې ويني اوپرې خپلو روحاني حالاتوته وده ورکوي . دبيلګې په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

که څوک وايي هنر کوم دى؟ وايه دادى **چې بې خدايه نوره مينه په چا نه کا**
او يا وايي :
هيڅ تغير او تبديل نه لري رحمان **تل تر تله بر قرار دى رب زما**
او يا وايي :
دا پنځه ورځې ژوندون چې غنيمت دى **شکرانه په دا نعمت دکردګار کړه**
او يا وايي :
دا همه واړه حجاب دي چې ليده شي **نور دحسن بالاتر دي له ادراکه**
او يا وايي :
په هر دم کې نوې نوې تماشى کړم **زه رحمان د خداى وکړه وته حيران يم**
او يا وايي :
چې مې ستا د جمال عکس دى ليدلي پخپل ځان کښې
هم په دا دآييني په څير حيران دى زما روح
او يا وايي :
په رحمان باندې نظر د کرم وکړې **اې چې يې د پاک الله په دربار خاص**
او يا وايي :
چې وصال دخپل جانان مې دى موندلاى **ګنج د درو د مرجان مې دى موندلاى**
او يا وايي :
څه عجب دى که تمام جهان زما شي **چې بادشاه د درست جهان مې دى موندلاى**
او يا وايي :
درست جهان که واړه ما رحمان لره دلبر شي **چيرې دى دلبره بې له تا بل دلبر زما**
او يا وايي :
که دا نور ښايسته ستوري ويل کېږي **ته خورشيد غوندې صورت لرى عيان**
او يا وايي :
د آفتاب په مخ کې هره ورځ زوال وي **ستا دحسن په آفتاب کې زوال نشته**
او يا وايي :
څو دې دوه سترګې غړيږي په جهان کې **ننداره په هر ساعت د خپل نګار کړه**
او يا وايي :
زه يې وينم درست جهان په تا مين دى **که بادشاه دى د دې دور که ګدا**
او يا وايي :
وهر چا وته چې ستا قوت رسيږي **هلته نه رسي قوت د درست جهان**
او يا وايي :
زه رحمان چې ستا د حسن ثنا خوان يم **ستا له رويه درست جهان زما ثنا کړه**
او يا وايي :
که له دره يې شړې که يې پريږدې ته **ډير مين دى ستا پرمخ عبدالرحمان**

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وايي :
عشق څه هسي علم نه دی چي حاصل شي له مکتبه
مکتب حال د مذهب وايي عشق سیوا دی له مذهبه
او یا وايي :
می خواران که يي خبر شي له مستئ نه د رحمان د میخاني شراب دڅښنو دي
او یا وايي :
هسي بی شرابو مست يم ستا په مینه چي خبر نه يم په ځمکه په آسمان
او یا وايي :
د رحمان په عاشقئ به آفرين کړي که لږ مخ په آينه کړې ځان وګورې
او یا وايي :
زه رحمان دعشق په درد کي هسي خوښ يم چي مي نشته په دوا باندې غرض
او یا وايي :
سپيني اوښکي زير رخسار دميني له دولته ای رحمانه دا دعاشقانو سیم و زر دي
او یا وايي :
که چا لار دعاشقئ وي ورکه کړي زه رحمان دګمراهانو رهنمايم
او یا وايي :
خپل جانان مي هسي نقش دی په زړه کي نه پوهيږم چي رحمان يم که جانان يم
او یا وايي :
زه رحمان دهغه حسن دعا ګوی يم چي جرګه دعاشقانو وي پری پنډه

- که عاشق دی په کي دپاکي اوسپیڅلي ميني ناز، راز اونیاز، حسن اوجمال،دطبيعت دمناظروهنري ښکلا، خلوص، محبت اودخپلوريښتينواحساساتواوعواطفو
تصويرونه او خيالونه ګوري .دبيلګي په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

او یا وايي :
مخ ديار شمس وقمر درې واړه يو دي قددسرو صنوبر درې واړه يو دي
حاجت نلرم په شهدو په شکرو لب ديار شهدوشکر درې واړه يو دي
او یا وايي :
په شرابو کي خوند نشته د شکرو ديار شونډې هم شراب دي هم شکر
او یا وايي :
که سل ځله پټ تر شونډو لاندي خاندي نه پټيږي آب دلعل ودګوهر
او یا وايي :
هغه شونډې چي خوږې دي تر شکرو له کنځلو يي عار نه کا عاشقان
او یا وايي :
چي خوک نوم دا ستا دشونډو په خوله۶ واخلي
که يي زهر وي په خوله کي عسل شي
او یا وايي :
هغه شونډې چي شيريني وي تر قندو ما هيڅ فيض ترې بيا نه موندبي کنځلو
او یا وايي :
چي لذت يي د سرو شونډو وي موندلی نوره مینه د شرابو په جام نه کا

(c) ketabton.com: The Digital Library

او يا وايي :

که پکار دي دسرو شونډو شيريني وي   د خپل ځان په وينوسور لکه انارشه

او يا وايي :

چي مي نقش په زړه سرې شونډې ديار شوې   کان دلعلو شو ګرداب زما دسترګو

او يا وايي :

تا چي رنګ دميو ورکړو ولبانو   اور يي پورې کړ په کور د ميخورانو

او يا وايي :

په هر ځای چي ستا دلبو نام آغاز شي   د لاله ؤ باران اوري په حباب کي

او يا وايي :

د پيزوان غمی دې زيب کا پر لبانو   دواړه زلفي دې چورې د ملنګانو
تور اوربل دې لکه مارپه جبين پروت دی   شينکی خال دې مواصل د رنځورانو

او يا وايي :

چي دې جوړه کړه لينده دکږو وروځو   ځو به ښکار کړي په حرم د غزالانو

او يا وايي :

د سروتيک دې شهزاده په جبين پروت دی   شينکی خال دی محصل په بنديوانو

او يا وايي :

مشکين خال دی په سرو لبو هسی زيب کا   لکه مهر په محزن د درمرجانو

او يا وايي :

ما دعشق په درس کي نور څه لوستي نه دي   بې دزلفو، بې له خطه بې له خاله

او يا وايي :

که دې زلفي په مخ پيچوتاب شوي ښايي   وينبته څه طاقت لري داور له تابه

او يا وايي :

که په توره تاريکی کي رڼا غواړې   ننداړچي د يار د زلفو د رخسار شه

او يا وايي :

لاس مي وتړیء د زلفو په طناب   بيا مي وپلوریء د سترګو په قصاب

او يا وايي :

هسي آب يي دی د دوو سترګو په تيغ کي   چي بې سره په سر نه لري حباب

او يا وايي :

چي راياد يي سرې شونډې سور پيزوان کړم   تر چشمانو مي بهيږي سرهء شهاب
چي دمخ و آب وتاب ته يي نظر کړم   راته هيڅ شي دګلونوآب وتاب

او يا وايي :

دا کاږه کاږه بانه او کږې وروځې   نور څه نه کا بې کږو کږو وهلو

او يا وايي :

په شپه نوکي دعاشق په وينو سرې کا   سبا پورې کا نکريزې په منګلو

او يا وايي :

مستوري راڅخه يوړه مستو سترګو   رحمان ځکه په وګړيو کي رسوا شوم

او يا وايي :

يا دا ستا چشم ابرو وينم په خواب کي   يا مستان دي ويده شوي په محراب کي

او يا وايي :

هغه سترګي چي نرګس وي هم بادام وي   تېرې تورې شوې زما په قتلولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :

ستا دی خواب آلودو سترګو خواب راڅخه یووړ   لبو دی لذت د میوناب راڅخه یووړ
نه مي اوښکي پاتې شوې نه صبرپه صورت کې   ډیرې بې صبری دمخ آب راڅخه یووړ

- عالم په کې دعلم او پوهې مالومات لټوي ، اوخپل علمي تصورات اوتفکرات غني کوي . دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

مه درومه رحمانه په خلاف د دانایانو   مینه د دنیا پسندلې نه ده هیڅ دانا
او یا وایي :
د دانا و دنادان تر میان یو حد دی   هوښیاري تر حد پورته حماقت وي
او یا وایي :
تر هغه به نادان بل په جهان نه وي   چې څوک مهر وفا غواړي په نادان کې
او یا وایي :
عاقلان په وړاندې ځي په ورستوګوري   په دنیا کې سر انجام د آخرت کړه
او یا وایي :
پوه خلک هغه دي چې اقرار په ناپوهی کا
هر چې ځان هوښیار ګڼي هوښیار یې مه ګڼه
او یا وایي :
زه رحمان حلقه بګوش د هر عالم یم   که اعلی دی که اوسط دی که ادنا
او یا وایي :
عالمان دي روښنایي د دې دنیا   عالمان دي د تمام جهان پیشوا

- که دمیني د دردرنځور او دردمن او ناقراره دی په کې د خپل زړه ټکور او قراري پیدا کوي .
دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

د رحمان وزیري رنګ وته نظر کړه   چې مدام په تا پسې کاندي ژړا
او یا وایي :
عاشقانوپه شکست کې برې بیا مونو   دلته توان دهغه رسي چې ناتوان شي
زیری رنګ دعاشق هسې مرتبه ده   چې آفتاب غوندې څرګند په درست جهان شي
له چشمانو یې باران درحمت ووري   زرغونه یې په څهره باندې زعفران شي
له رخساره حال د زړونومعلومیږي   له بهاره نیک وبد دکال عیان شي
او یا وایي :
زه رحمان دزماني له جوره درومم   خپل صاحب لره په داد او په فریاد

- مطربان او که مستان دي په کې دسوز او ګداز ډکي سندریزې نغمي دموسیقي په پردو کې غږوي، او مستان خپل آواز ورسره داسي جګوي . دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

دساقي په لاس کې جام دمیو ناب دی   مطرب ایښی په زنګون دغم رباب دی
او یا وایي :
محتسب په رقص ګډ شوباک یې نشته   صوفي پروت په میخانه کې مست خراب دی
او یا وایي :
په تلخۍ دمیو مست خلق مې خوښ دي   هغه خار چې بوی دګل لري خار نه دی
او یا وایي :
هرساقي چې جام دعشق لري په لاس کې   دا پیاله یې په مستانو ده مباحه

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :

هر مطرب چې غوږی تاو کا درباب
په دا تاوکې زما زړه کاندي خراب

چې سامعی یې په نغمه په ترانه شم
دیوانه شم ګریوان څیرې مست خراب

هم یې تار، هم یې ګفتار هسي اثر کا
چې هیڅوک یې نه طاقت لري نه تاب

او یا وایي :

زړه‌ء مې په نغمو نغمو سوری کړ مطربانو
عقل ساقیانوپه شراب راڅخه یووړ

یو ساقي بل یار دریم مطرب سره یو ځای شول
زړه یې له ګوګله په شتاب راڅخه یووړ

- ملي شخصیتونه، مشران اوسیاستوال په کې د خپلو ملي پاخونونو او غورځنګونو اتحاد او اتفاق، او دخلکوغیرت ، همت او شهامت راپاروي .

دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

بیخ بنیاد به دهغوی وي په یاری کې
چې د تن په نابودی یې اعتقاد وي

او یا وایي :

ښایسته یاران ګلونه دي رحمانه
بې‌لتانه کړه اکثرمړاوی کم تازه

او یا وایي :

که پر غره پر سمه ګرځم باک مې نشته
زمری تل ګرځي په لوړه په ژوره

او یا وایي :

وړاندیني هم واړه ستاپه څیر سړي وو
ته هم پاڅه د هغو په څېر همت کړه

او یا وایي :

چې په ننګ وپه ناموس تر لوره کم وي
صدقه شه نا قابله زوی له لوره

او یا وایي :

ننګیالي تربرونه ښه دي او که نه وي
ننګیالی ترله هم ښه ده له تربوره

او یا وایي :

هغه زړه به له طوفانه په امان وي
چې کشتی غوندې دخلقو بار بردارشي

او یاوایي:

کر د ګلو کړه چې سیمه دې ګلزار شي
اغزي مه کره په خپو کې به دې خار شي

- هغوخلکوچې دنیا یې پرېښې ده او له دنیا څخه لاس په سر شوي دي په کې دځان لپاره خوشحالي پیدا کوي .

دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

دا دنیا په احمقانو ده ودانه
دانا څه کا په دنیا باندې غرض

او یا وایي :

دنیا کل په احمقانو ده ودانه
دانا څکه وابستګی د دنیا نه کا-

- مبلغین، واعظان او خطیبان په مدرسو اوجماتونو کې په خپلووینا‌ګانوکې د ده دشعرونو نه د یومنل شوي اصل په توګه ګټه پورته کوي .

دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

رحمان هسې بی وقوف سوداګر نه دی
چې د دین متاع بدله په دنیا کا

او یا وایي :

زه رحمان له هغه علمه پناه غواړم
چې له دینه له مذهبه وي سیوا

او یا وایي :

ای رحمانه که څه کار دی خو د دین دی
نور کارونه بی وفا دي بی اساس

او یا وایي :

واړه بې وقوف دي که څوک دین په دنیا پلوري
چېرته پنځه ورځې چېرته عمر جاودان

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :

نور عالم که د دنیا غمونه کاندي　　　له رحمان سره دې غم د آخرت وي

درحمان بابا شعر اوکلام ډير ساده او آسان معلوميږي، خو دلوړومفاهيمواوژورو
معناګانونه ډک دی، اوملي، روحاني اوټولنيزه بڼه لري، او هره حجره، هر مجلس اوهرکور د ده په شعر او کلام روښانه،
ځلانده اورنګين دی .
دده په شعرونوکي دلوړو اخلاقو،عبرتونواوعالي صفتونودرسونه شتون لري . همدا سبب دی چي ده ځانته دا حق ورکړي
دی چي خپل شعر داسي ستايي :

چي دا نور شاعران کاندي هغه نه کا　　　رحمان کړی نوی نوی اجتهاد دی

او یا وایي :

دا څه شعر درحمان دی　　　چي هم ګنج دی هم هنر

او یا وایي :

هسي زيب کا په بياض د رحمان شعر　　　لکه زلفي دخوبانو په رخسار

او یا وایي :

یا په شهد یا په قند یا په نبات وي　　　هر کلام چي له رحمانه شنيده شي

او یا وایي :

ستا د حسن د تعريف له برکته　　　د رحمان دشعر کوکي پر عالم دي

او یا وایي :

په اشعارو کښي قوتناک لکه زمری يم　　　ولي نه يم د زمري په څير ګزند

او یا وایي :

در ګوهر په تله نه دي چا تللي　　　د رحمان شعر ګوهر دی څه یي تلي

او یا وایي :

هم نغمي کاندي هم رقص کاهم خاندي　　　د رحمان په شعر ترکي د باګرام

او یا وایي :

د رحمان وسوزان شعر ته حيران يم　　　چي يي اور بل شوی نه دی په ديوان

درحمان بابا شعرونه له ميني، ورورولۍ او انساني غوښتنو، پندونواوعبرتونونه ډک دی . ده له خوارانو، غريبانو،
فقيرانواو درويشانو نه ځان بيل کړي نه دی، اوتل يي دا
هڅه کوله چي خپله درويشي او فقيري په اميري بدله نه کړي .دده خوږ کلام ددرويشانو اوقلندرانود زړونوغږ دی . د ده
کلام د پاکی، سپيڅلتيا،حقيقت، رښتيا او صداقت
آواز دی او دخلکو په زړونو کي ځانګړی ځای لري .
دبيلګي په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

چي يکسان ګوري هم شاه وهم ګدا ته　　　هسي يار دی رحمان غريب نواز

او یا وایي :

بادشاهي د ګدايانو په دعا شي　　　زه رحمان ځکه بادشاه شوم چي ګدا شوم

او یا وایي :

د خليل تر کعبي دا کعبه ده لويه　　　که آباد کا څوک ويران حرم د زړهء

او یا وایي :

زه ملهم د زړهء له چا غواړم بی خدايه　　　چي کړی نه شي طبيبان ملهم د زړهء

او یا وایي :

قاعده د دردمندیهسي نه ده　　　چي په درد کي يو دردمن له بله کم وي

او یا وایي :

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د اور لمبو وهلی وي بيا روغ شي — نه رغېږي دآزار لمبو وهلی

او يا وايي :

كه نظر كا څوک په كار ددرويشانو — خود به وويني وقار د درويشانو

او يا وايي :

په دغه لاره به ورشي خدای رسول ته — كه څوک يون كاندي په لار د درويشانو

هر ګفتار به يې د خدای په در قبول وي — چې قبول يې وي ګفتار د درويشانو

او يا وايي :

بادشاهان ددنيا واړه پرې پراته دي — لكه خاورې په دربار د درويشانو

هر بهار لره خزان په جهان شته دی — خزان نه لري بهار د درويشانو

د جنت د باغ ګلونه به يې هير شي — كه څوک وويني ګلزار د درويشانو

او يا وايي :

درست ديوان درحمان جار تر داغزل شه — چې بيان يې كړو كردار د درويشانو

او يا وايي :

كه مې څوک په اميري شميري امير يم — كه مې څوک په فقيري شميري فقيريم

رحمان بابا خپل خيالونه، تصويرونه اوانځورونه ، تشبيهات، كنايات، پاک اوسپيڅلي احساسات، جذبات او عواطف په خپلو شعرونو كې د يو رومانتيک اومينه ناک شاعر په توګه دمجازي عشق،
د طبيعت دمناظرو هنري ښكلا،حسن اوجمال په ډير هنري شكل بيان كړي دي .دبيلګې په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

دا دميو څه مستي او سرخي نه ده — تيغ د سترګو دې په وينو كې غرقاب دی

او يا وايي :

كه دې مخ په زلفو پټ دی باک يې نشته — د حيات اوبه هم پټې په تورتم دي

ستا د زلفو له رخساره له سرو شونډو — پيدا شوي شام شفق د صبحدم دي

او يا وايي :

چې شهيد دتورو سترګو په خنجر شي — خوشنودي يې دسرو شونډو په كوثرشي

چې راياد يې سپين رخسار دراز مژګان كړم — هغه دم مې زړه سپند سينه مجمرشي

او يا وايي :

هغه زړه چې ستا دعشق په اور كباب دی — كه مرهم ورباندې كيږدې ډير ثواب دی

او يا وايي :

تش به نشي هغه خم دعشق له ميو — چې يې خاورې د فرهاد او د مجنون دي

او يا وايي :

دبلبل له حاله زده كړه په خزان كې — بيا د ګلو تماشا كړه په بوستان كې

او يا وايي :

عاشقي آسان مه ګڼه خبر شه — سر بازی ده هر نفس په دا ميدان كې

او يا وايي :

عشق وعقل دواړه سره ضد دي كه پوهيږې — كله كړې آرام د اور بخرې په لمبو كې

او يا وايي :

كه ګريوان مې دسپوږمۍ دنمر مشرق شي — زه چې يار په سترګونه وينم تورتم وي

او يا وايي :

تا چې په دا تورو سترګو وكاته و ماته — زړه دې زما تور كړ له دې نوره مخلوقاته

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :
ماخو چې ته ولیدې هغه ساعت مې ووې نوره به مینه د زړه نه شي له تا ماته
او یا وایي :
شیخان او زاهدان چې نصیحت وماته وایي نه دي خبر شوي ستا د محسناته
او یا وایي :
زه رحمان چې دې وینم یاره وایم خدایه خیر کړې ګډه شاپیرۍ ده دبني آدم له زاته
او یا وایي :
بې د ستا له مخه ورځ راباندې شپه ده روښنايي دورځې چیرې وي بې نمره
او یا وایي :
ایښې مې په سر دی ستا دمخ دمیني ګل بیا مې تور لیمه دې ستا دزلفو تور سنبل
او یا وایي :
د پیزوان غمی دې زیب کاپر لبانو توری زلفي دې زنځیر دعاشقانو
دا سور تیک دی شهزاده په اوربل پروت دی شینکی خال دې معاني د بندیوانو
دواړه لب دې ښایسته تر سرو یاقوتو شرمولي ده ږلی ستا دندانو
دواړه لیچي دې کړي کښلي مصری توري در پوهیږم سر به غوځ کړي د خوارانو
توري وروځې دې کږې پر جبین زیب کا لکه جیم پر کاغذ کښلی کاتبانو
او یا وایي :
ګرځي په چمن کې منګل ډکه په ګلونو خدای زده چې ګلونه وړي یا زړونه په منګل
او یا وایي :
نه به ستا د مخ په څیر ګلشن وي چا لیدلی نه به وي زما په څیر آهونه د بلبل
او یا وایي :
مست د هغه مخ یم چې مستاني لري سترګې
بې توري بې تیغه قاتلاني لري سترګې
بې لیدو کتو غاییان زړونه وړي له خلکو
هسي چشمان بندې ساحراني لري سترګې
هر څوک چې یې ویني تورې سترګې کتی نه شي
ښکلي پریوارغوندې حیراني لري سترګې

او یا وایي :
سور پیزوان دې په سرو شونډو هسي زیب کا لکه جیم په قلم کښلی کاتبانو
او یا وایي :
اور اوبه سره چا ګډ لیدلي نه دي دا قدرت دی ستا په لبوکې ښکاریږي
او یا وایي :
که دوبیږم په اوبه یا په اور سوځم د سرو شونډوپه آتش او په آب خوښ یم
او یا وایي :
هسي مست یم ستا د شونډو په شراب چې به نه وي بل داهسي مستخراب
او یا وایي :
ما چې خال دستا د ورځو تر میان ولید نه بل هسي رنګ امام شته نه محراب
او یا وایي :
زه نورچا وته خبری نه کړم بې هغوچې مویي مژګان لري دراز

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :

شام سحر مې دغه ستا زلفې رخسار دي — نور مې مه پوښته له شامه له سحره

او یا وایي :

خیال د زلفو یې زما تر زړه چاپیره شو — یا تر ګنجه چاپیر شوی مار دی دا

او یا وایي :

درحمان تر قلم مښک وعنبر وورې — چې آغاز یې کړ اشعار د تورو زلفو

او یا وایي :

هسې بند شو په کمند دتورو زلفو — چې حیران یم د رحمان په خلاصولو

او یا وایي :

څکه ژاړم له دو سترګو اوښکې وینې — چې رحمان وینې دیار خنداني زلفې

او یا وایي :

ځان په مستو سترګو باندې مه غولوه رحمانه
دا مستان هوښیاري له حکمته سره ښوري

او یا وایي :

په رحمان د ستا د لبو مې حرام دی — څو د خپلو وینو جام تاوان ور نه کړم

او یا وایي :

در و لعل شو ویل د رحمان — چې دی ستا د لعلو و شونډو شو ګویان

او یا وایي :

که مجنون غوندې په عشق کې څوک صادق شي — دلیلی په دروازه کې دربان نشته

او یا وایي :

دا څه مخ دی منور — چې هم شمس دی هم قمر
دا څه زلفې دي مشکینې — چې هم مښک دي هم عنبر
دا څه پیوسته ابرو دي — چې هم نیش دی هم نشتر
داڅه سترګې دي قاتلې — چې هم سیف دی هم خنجر
دا شونډې دی مۍء ګونې — چې هم مۍء دي هم شکر
دا څه سپین سپیځلي غاښ دي — چې هم در دي هم ګوهر
داڅه سیب زنخدان دی — چې هم سیم دی هم ثمر
دا څه قد او څه قامت دی — چې هم ګل دی هم عرعر
دا څه ملا ده باریک وضع — چې هم موی دی هم کمر
داڅه زړه دی دخوبانو — چې هم موم دی هم حجر
دا څه یار دی نه پوهیږم — چې هم دل دی هم دلبر
دا څه بت دی زما ربه — چې هم بت دی هم بشر
دا څه شعر درحمان دی — چې هم ګنج دی هم هنر

رحمان بابا یودرویش صفته انسان، صوفي مشربه شاعر او په مذهبي تفکراتو کې ډوب شخصیت و، چې د یو ځانګړي ادبي مکتب اوسبک خاوند دی .

اروابناد پوهاندعبدالحی حبیبي چې زموږ دهیواد یو نوښتګر، مفکر، نامتولیکوال او څیړنیزپوه، تکړه ژورنالیست اوپیاوړی شاعر دی ، په خپله یوه لیکنه کې درحمان بابا د ادبي سبک او شخصیت په هکله داسې وایي :

(c) ketabton.com: The Digital Library

(رحمان بابا دشاعرۍ په فن کې دمستقل مکتب خاوند دی . په خپل شعر کې یې دپښتنو دفطري جذباتواو ملي احساساتوپه ساده او روانوخوږو الفاظوداسې ښه ترجماني کړې ده چې هر څوک د خپل ذوق مطابق په هر ځای او موقع کې استفاده ځنې اخستی شي .)
په رښتیا سره چې رحمان بابا دخپل په زړه پوري ادبي سبک په وسیله خپل روان او سلیس او د هرچا په ذوق برابرشعرونه خپل ادب دوستانو ته وړاندې کړي دي .ده خپله شاعري او خپل شعر هغه مقام ته ورساوه، چې زموږ زیاتره شاعرانوپه ډیره مینه او اخلاص د ده دادبي مکتب لارویان شول او د ده په لاره یې پیاوړي ګامونه اوچت کړي دي .
سره له دې چې رحمان بابا یو درویش صفته او مسکین شخصیت و، خو هغه لوړ مقام چې ده درلوداو دېراخې حوصلی او دلوی همت اوغیرت خاوند و، ده هیڅکله د خپل غریبي لاس چا ته تیټ کړې نه دی اوپه خپله غریبي یې قناعت او صبر کړې دی او دخپل لوی خدای(ج) نه شکر ګذار و. دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

څوک دې راکاندي قسم په کردګار — **که درم لرم په کور کښې یا دینار**
زه درم او دینار نه لرم په کور کښې — **ولې نور عالم مې بولي دنیا دار**
هم په دا چه نه له ځایه چیرته خوځم — **نه د هیڅ یوه مخلوق یم منت بار**
آب و خور لکه آسیا په ځای را رسي — **پخپل کور کښې مې سکون دی هم رفتار**
لکه ونه مستقیم په خپل مکان یم — **که خزان را باندې راشي که بهار**

او یا وایي :

په هر کور کې رنځوران راته زګیروی کا — **لاس مې نه رسي دهیچا په دوا**
د دنیا خبرې واړه په دنیا شي — **ما به څه کا څوک چې نه لرم دنیا**
که په هر کلي کې مې کور دی زه ګومان کړم — **چې کور نه دی دا مې ګور دی په صحرا**

او یا وایي :

قناعت مې د خرقې لاندې اطلس دی — **پټ د درست جهان پادشاه ظاهرګدایم**

او یا وایي :

خدایه ګنج دقناعت و رحمان ورکړې — **چې بی ملکه بی حشمته دولتمند وي**

او یا وایي :

هغو بیا موند سعادت په دا دنیا — **چې یې وکړ قناعت په دا دنیا**

او یا وایي :

موړ به نه شي هیڅ سړی بی قناعته — **که یې خونه وي په سیم وپه زر ډکه**

او یا وایي :

د قانع تر قناعته صدقه شه — **هم دنیا او هم دینار د دې دنیا**

د رحمان بابا د آثارو څېرنه او دده ادبي شخصیت، مقام او شهرت دلرې اوبرې پښتونخوا په محدوده کې محدود نه دی پاتې شوی .په نړۍ کې د یو شمیر لویو پوهانواوڅیړنیزو مرکزونوله خواه د ده شخصیت د یو لوی مشر په توګه منلې شوې دی، او ده دیوعالم، فاضل او ستر شاعر په توګه پوره شهرت ګټلې دی . د ده دعلمي ، روحاني، ادبي او فرهنګي شخصیت په هکله نه یوازې په لره او بره پښتونخوا کې بلکې دباندنیو لیکوالانو له خواه هم څېرل شوې دی .دنړۍ ډیرو پوهانو او څېرونکو دده آثار لوستي او د ده په هکله یې خپلې څېرنې کړې دي . درحمان باباښپېر کلیات په مختلفو ژبو لکه : انګلیسي، روسي، اردواو داسې نورو ژبوژباړل شوی دی .
درحمان بابا د شخصیت په هکله یو شمیر مستشرقینو لکه :راورټي او پادري هیوز انګریزي او اډورن روسي چې دپښتوادب پیژندونکي دي، خپلې څېرنې اوقضاوتونه کړی دي . دوی رحمان بابا د پښتو ادب (پیښوا) یاده وي .
میجر راورټي دپښتو ژبې او دپښتو ادب په هکله زیات تحقیقات او څېرنې کړی دي .
دی درحمان بابا په هکله خپل نظر داسې بیانوي :
(که څه هم خوشحال خان ختک په پښتو شاعرانو کې لوړ مقام لري ، خو رحمان بابا
وتولوپښتنو ته ډیر زیات مقبول شاعر دی .)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پادري هیوز هم چې یو نامتو محقق او څېړونکي دی، ده هم د پښتو ادب په هکله ډېر تحقیقات اوپلټني کړي دي ، او درحمان بابا په هکله داسې وايي :
(په کوم ځای کې چې پښتو ژبه ده هلته درحمان باباشعار ویل کیږي .)
لنډه دا چې د پوهانو او څېړونکو له تحقیقاتو نه مالومیږي چې رحمان بابا یو لوی عالم،مفکر او ادبي شخصیت اونامتو شاعر دی، د ده علمیت ، روحانیت او پرهیزګاري اوصداقت د ده په کلام او شاعرۍ کې او د ده په اعمالو کې خورا ارزښتمندمقام لري . همدا سبب دی هر چا چې دده شعرونه لوستي او اوریدلي دي ، د دوی په زړونو کې یې ځای نیولی دی او د دوی په اعمالو او کردارویې ژور اغیزکړی دی .
دزیاترو ادبي تحقیقاتواو څېړونکوله پلوه د رحمان بابا د مړینې نیټه (۱۱۲۸)هجري قمري کال منل شوی دی .دی دپېښور ښار د(هزارخاني) په لویه هدیره کې ښخ دی . د ده زیارت ته ډېر خلک ور ځي او هر کال د پسرلي په شپږاو ورځو کې د ده پر مزار باندې دمشاعرې غونډه جوړیږي . د ده قبر او ډېر لیک د افغانستان دپښتو ټولنې له خوا په (۱۳۳۶)هجري شمسي یا (۱۹۵۸)میلادي کال کې جوړ شوی دی .
په پای کې غواړم ووایم د دغې مقالې په لیکنه کې د بیلابیلو انترنیټي منابعوو او درحمان بابا په دیوان استنادشوی دی . ښایي زما لیکنه ځني نیمګړتیاوې ولري د ټولو ادب دوستانواورحمان دوستانو څخه مخکي له مخکي ښښنه غواړم، داچوته ده چې د رحمان باباهر اړخیز شخصیت په څو مقالو او رسالو نشي څرګندیدای، دا کار هر اړخیزه څېړنه غواړي ، خو ما په خپل توان سره کوشش کړی دی چې د ده روحاني ، ادبي اوفرهنګي شخصیت چې د یو سمندر حیثیت لري، یو څاڅکي راپورته کړم اود ادب دوستانو تنده پرې ماته کړم .

اروا دې یې ښاده وي اوده ده روحاني او ادبي ډیوې دې تل روښانه وي

په ډیردرنښت او ادبي مینه : انجنیرعبدالقادر مسعود

www.roshanak.nl

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library